

Nr 218.

Av herr **Brandt**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud mot vissa sammanslutningars verksamhet.

Erfarenheterna från den senaste tidens världshändelser ha visat, vilka oerhörda risker för demokratiska staters existens vissa landsskadliga organisationers verksamhet innebär, och den kungl. propositionen (nr 260) med förslag till lag angående förbud mot vissa sammanslutningars verksamhet har därför hälsats med allmän tillfredsställelse.

Den beskrivning, som i lagförslaget 1 § första stycket lämnas på den landsskadliga verksamhet, vilken kan föranleda en sammanslutnings upplösning, synes dock icke i allo vara ändamålsenlig. Beskrivningen på »brottsrekvisitet» förefaller att vara på samma gång både för vid och för snäv. Den är för vid eller kanske snarare för tänjbar i så måtto, att en sammanslutning, vars verksamhet av en regering bedömes såsom ägnad att skada rikets förhållande till främmande makt, i själva verket kan vara en ytterst respektabel fosterländsk förening för en stridbar demokrati, vilken förening emellertid av en främmande antidemokratisk och auktoritär makts beskickning i vårt land ses med oblida ögon. Den tillämpning, som en annan lag fått — lagen om transportförbud för vissa tidningar — i vilken förekommer samma uttryck om »skada rikets förhållande till främmande makt», visar oförtydligt faran av s. k. kautschukbestämmelser, ty transportförbudet har faktiskt drabbat även en tidning med klart nationell och demokratisk hållning.

Beskrivningen är åter för snäv i så måtto, att en sammanslutning inte kan upplösas förrän dess verksamhet visat sig ägnad att allvarligt skada rikets försvar etc. — d. v. s. först sedan det redan är för sent att effektivt ingripa. Härtill kommer, att lagens giltighetstid är begränsad och att lagen förty är avsedd att tillämpas endast under en utrikespolitiskt särskilt farofylld tid såsom den nuvarande. En sammanslutnings antidemokratiska och landsskadliga verksamhet under normala tider betraktas således såsom skäligen ofarlig, ehuru väl dess frukter inte skulle bli så bittra i ett lands ödestimma, om de inte fått mogna i fred under lugnare förhållanden.

Det har visserligen hittills betraktats såsom en självklar sak, att en demokratisk stat bör visa en obegränsad tolerans gentemot även sådan agitation och propaganda, vilken därest den krönes med framgång kommer att avliva demokratierna själv — men demokratierna ha på sistone måst lära om! Det kan inte vara rimligt att demokratierna ta dödsrisk för att tillförsäkra även demokratiens uppenbara fiender demokratiens speciella privilegier, yttrande-, tryck- och församlingsfrihet, vilka demokratiens fiender utnyttja endast för

att skapa ett samhällsskick utan frihet för olik tänkande. Den demokratiska friheten får inte begagnas till att döda friheten; sker så, har det demokratiska samhället rätt att ingripa. »Jag anser, att du har orätt i allt vad du säger, men jag vill gå i döden för att du skall ha rätt att säga det» — är en mycket vacker och ofta citerad sentens av en av det demokratiska tänkandets heroer. Men den är komplett oförnuftig, och detta just ur demokratisk synpunkt, om den inte får anses förutsätta, att även motparten är beredd att, om inte gå i döden för, så åtminstone respektera den demokratiska friheten, när han själv kommer till makten.

Efter erfarenhetens vittnesbörd kan demokratien inte längre lita till enbart »andens svärd» i kamp mot diktatorsvärmarna; vad som nu kräves är att redan propaganda för ett autokratiskt styrelseskick straffbelägges och detta vare sig propagandan utgår från personer, tillhörande samhällsfarliga sammanslutningar, eller från enskilda. En förbudslag såsom den nu av Kungl. Maj:t föreslagna är visserligen befogad, men den blir föga effektiv, om den inte kompletteras med strafflagsbestämmelser mot offentlig propaganda för diktaturideal, alltså för fascism, nazism och bolsjevism. Riktigare uttryckt bör en förbudslag vara ett komplement till en sådan strafflagsparagraf och otvetydigt rikta sig endast emot sammanslutningar, som bedriva verksamhet för införande av ett autokratiskt statskick.

I kapitel 8 strafflagen bör således införas en bestämmelse av innebörd, att den som offentligen i tal eller skrift propagerar för ett autokratiskt statskick skall straffas — och straffas hårt. En dylik propaganda måste nämligen betraktas såsom en förberedelse till införande av ett autokratiskt statskick och har därigenom karaktären av landsförrädisk verksamhet.

På grund av vad jag ovan anfört tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 260, justerad på sätt ovan sagts, besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära strafflagsbestämmelse emot sådan verksamhet, som åsyftar införande av ett autokratiskt statskick i riket.

Stockholm den 27 maj 1940.

E. G. C. Brandt.